

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

Str. Dimitrie D. Gerota nr. 7-9, sector 2, București, cod poștal: 020027

Telefoane: 021.310.23.56, 021.316.31.34

Fax: 021.316.31.31

021.310.23.57, 021.316.31.33

Cod fiscal: 10464660

E-mail: ces@ces.ro

www.ces.ro

Membru fondator al Asociației Internaționale a Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare (AICESIS)
Membru al Uniunii Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare Francofone (UCESIF)

„Consiliul Economic și Social este organ consultativ al Parlamentului și al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înființare, organizare și funcționare.” (Art. 141 din Constituția României revizuită)

AVIZ

**referitor la propunerea legislativă pentru
modificarea și completarea art.561 din Ordonanța de urgență a
Guvernului nr.57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate
(b711/07.11.2022)**

În temeiul art. 2 alin. (1) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 11 lit. a) din Regulamentul de organizare și funcționare, Consiliul Economic și Social a fost sesizat cu privire la avizarea *propunerii legislative pentru modificarea și completarea art.561 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate (b711/07.11.2022)*

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

În temeiul art. 5 lit. a) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în ședința din data de 22.11.2022, desfășurată online, conform prevederilor Hotărârii Plenului nr.86/17.05.2022, avizează **NEFAVORABIL** prezentul proiect de act normativ, cu următoarea **motivare**:

- *din punct de vedere al argumentelor privind protecția mediului:*
 - proiectele hidroelectrice în cauză nu au probleme procedurale, ci au probleme legale insurmontabile, care nu pot fi depășite de nicio nouă lege națională. Ele încalcă flagrant cel puțin 6 directive europene (Directiva Habitatare, Directiva Cadru privind Apa, Directivele EIA și SEA, DIRECTIVA 2003/87/CE a Parlamentului European și a Consiliului) și 3 convenții internaționale ratificate de România

(Convenția de la Ramsar, Convenția de la Berna și Convenția privind Diversitatea Biologică);

- aceste fapte au fost confirmate în 2021 de către Comisia Europeană care permite modificarea ariilor doar în mod excepțional, dacă au fost comise erori științifice, etc. Adoptarea propunerii în cauză va genera fără îndoială proceduri de infringement din partea Comisiei Europene;

- studiile energeticienilor (Proiectări Hidroenergetice (ISPH) și RENEL) care au stat la baza proiectării hidrocentralelor vizate de proiecte arată că cel puțin impactul pe care AHE Răstolița îl va avea asupra ecosistemelor acvatice din perimetrul lucrării va fi reducerea drastică a biodiversității;

• *în ceea ce privește aspectele juridice:*

- prevederile propunerii legislative încalcă art. 15 alin. (2) din Constituție și principiile de drept, principiul neretroactivității legii, prin raportarea la obiectivele de investiții în curs de execuție sau demarate anterior datei de 29 iunie 2007;

- faptul că unele din aceste proiecte au continuat după desemnarea ariilor protejate respective constituie activități infracționale, conform hotărârilor instanțelor de judecată. Într-un stat de drept, nu se poate concepe ca gradul de realizare a unei infracțiuni să constituie argument pentru continuarea ei;

• *în ceea ce privește aspectele economice:*

- aportul energetic potențial al proiectului de la Răstolița este foarte mic, nejustificând sub nicio formă impactul de mediu produs fiind preconizată o producție anuală de 117.5 GWh, adică 0,2% din totalul de electricitate produsă în România la nivelul anului 2020;

- asemenea și pentru amenajarea din Defileul Jiului. Proiectul ar avea o capacitate instalată de 65 MW și ar urma să producă 269 GWh anual, adică 0,47% din producția anuală de electricitate a României (de 56,2 TWh în 2020);

- creșterea prețurilor nu ar fi atenuată în niciun fel de creșteri atât de mici ale producției. Prețul electricității și al gazelor din România urmează trendul celor din Europa, iar dacă am fi avut mai multă producție am fi câștigat din exporturi, nu ar fi scăzut prețurile pe plan intern;

- mai mult, dacă prețul ar fi elastic la producție, proiecte nerentabile ca cele în cauză ar putea doar să crească prețurile. Chiar Hidroelectrică recunoaște că proiectul din Defileul Jiului și cel de la Răstolița au o perioadă de recuperare a investiției de 50 de ani,;

- hidrocentralele pe derivație din Defileul Jiului depind de debitul râului și de caracterul supradimensionat al proiectului. Majoritatea timpului nu ar funcționa,

pentru că chiar și o funcționare la capacitate minimă necesită peste 16 metri cubi pe secundă (ceea ce Jiul nu mai are). În plus, indicatorii economici ai proiectului nu au fost actualizați în ultimii 20 de ani, și nu reflectă efectele cauzate de schimbările climatice precum scăderea debitului Jiului și perioadele de secetă îndelungată;

- proiectele în cauză nu sunt într-un stadiu avansat. Astfel, în Defileul Jiului mai sunt de cheltuit minim 75 de milioane de euro, iar la Răstolița mai sunt de efectuat cele mai grele lucrări, aducțiunile secundare (Ramura Est și Ramura Vest), fiind vorba despre un total de 300 de milioane de EUR;
- proiectul legislativ actual are efectul favorizării unui singur actor (Hidroelectrică), în defavoarea altor actori economici din sector, mai ales că Guvernul și-a anunțat intenția de a finanța prin alocare directă aceste proiecte, cu rentabilitate extrem de scăzută, prin fondurile puse la dispoziție prin pachetul REPower;
- prevederile propunerii legislative subminează rolul ariilor naturale protejate ale României, contravine Legii nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, cu modificările ulterioare, care stabilește la art. 3: *"Constituie amenințări la adresa securității naționale a României următoarele: m) orice acțiuni sau inacțiuni care lezează interesele economice strategice ale României cele care au ca efect periclitarea, gestionarea ilegală, degradarea ori distrugerea resurselor naturale, [...]"*;
- prevederile inițiativei legislative propun o modificare care ridică probleme majore privind viitorul resurselor naturale din zonele ce vor fi afectate de aceste investiții, în special în contextul schimbărilor climatice și a riscurilor de diminuare a debitelor generate de seceta prelungită, fără un aport semnificativ la economia țării sau la soluționarea crizei energetice. Contribuția proiectelor energetice vizate de amendament este nesemnificativă, infimă chiar, în comparație cu distrugerea cauzată naturii și nu ar rezolva problema privind creșterea prețului energiei electrice invocată de inițiatorii proiectului de lege. Aceeași cantitate de energie ar putea fi obținută folosind panouri fotovoltaice. Potrivit unei analize WWF, potențialul eolian și solar cu impact redus, în locații precum terenurile degradate și acoperișuri, reprezintă echivalentul a de 17 ori țintele de energie regenerabilă la care s-au angajat țările în temeiul Acordului climatic de la Paris și ar trebui să permită aproape tuturor țărilor să realizeze sisteme energetice cu emisii reduse de carbon, cu costuri reduse și cu impact redus asupra naturii;
- dispozițiile inițiativei legislative contravin legislației europene privind protecția mediului și nu evaluează impactul adoptării ei, nici în termeni de cantitate de energie produsă, nici de impact asupra mediului. România este în procedură de

infringement încă din 2015 pentru încălcarea legislației naționale și a legislației europene privind conservarea naturii și realizarea de proiecte hidroenergetice în arii protejate, infringement care nici până la momentul prezent nu a fost soluționat și pentru care țara noastră riscă să primească amenzi substanțiale;

- propunerea legislativă încalcă legislația europeană, în contextul în care în anul 2021 este menționată de către Comisia Europeană¹ modificarea ariilor doar în mod excepțional² în situația în care:
 - se face dovada autentică a erorii științifice potrivit căreia o arie protejată ar fi fost desemnată eronat;
 - există evoluții naturale ale habitatelor și speciilor de interes european ce nu pot fi prevenite;
 - prin aplicarea corespunzătoare, la nivel de proiect, a dispozițiilor Articolului 6(4) din Directiva Habitate. Situația actuală, de facilitare a investițiilor economice, așa cum este construirea de hidrocentrale, nu este una care să permită modificarea limitelor ariilor protejate;
- motivația conform căreia impactul asupra mediului al proiectelor în cauză este deja produs nu are o bază științifică. Impactul asupra biodiversității nu poate fi limitat la nivelul adus de construcțiile în diferite faze de execuție. Impactul cel mai mare va fi produs în special după punerea în operare a hidrocentralelor. Cel mai mare impact de mediu se va produce la momentul extragerii apei din albia originală (amonte), dar și al deversării apei în aval, după trecerea prin turbine;
- în ceea ce privește amenajările din Defileul Jiului:
 - continuarea lucrărilor la hidrocentrala Bumbesti - Dumitra - Livezeni a fost oprită în instanță în 2017 pe considerente de mediu. Curtea de Apel București a anulat prin decizia definitivă dată în dosarul nr. 10058/3/2017 autorizațiile de construire ale hidrocentralei, emise de Consiliul Județean Hunedoara și de Consiliul Județean Gorj, iar continuarea lucrărilor a devenit practic ilegală. Înalta Curte de Casație și Justiție, în luna februarie 2022, a hotărât rejudecarea cazului pentru anularea deciziei etapei de încadrare pentru proiectul hidroenergetic Bumbesti-Livezeni, fapt ce a demonstrat că indiferent de eforturile procedurale, de documentațiile tehnice pe care le elaborează pentru a dovedi că nu va exista impact de mediu semnificativ sau de suportul unor autorități ale statului, acest proiect rămâne incompatibil cu legislația europeană și națională pentru protecția mediului;

¹<https://www.agentgreen.ro/raspunsul-comisiei-europene-cu-privire-la-intentia-romaniei-de-a-desfiinta-arii-protejate>

² [https://circabc.europa.eu/sd/a/8555aa28-9fb6-411f-8228-f8c99b296564/Doc%20NADEG%2019-05-03%20De-designation%20of%20sites_v2%20\(003\).pdf](https://circabc.europa.eu/sd/a/8555aa28-9fb6-411f-8228-f8c99b296564/Doc%20NADEG%2019-05-03%20De-designation%20of%20sites_v2%20(003).pdf)

- amenajarea hidroenergetică Bumbești-Dumitra-Livezeni este situată în Parcul Național Defileul Jiului, înființat în anul 2005 prin H.G. 1581 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone. El este inclus în rețeaua internațională de arii protejate Natura 2000 sub denumirea de ROSCI 0063 Defileul Jiului, fiind încadrat de alte trei arii protejate: ROSCI 0129 Nordul Gorjului de Vest la vest, ROSCI 0128 Nordul Gorjului de Est la est și ROSCI 0188 Parâng la nord-est;
- în ceea ce privește amenajarea hidroenergetică Răstolița:
 - amenajarea este amplasată în situl Natura 2000 Călimani-Gurghiu (ROSCI0019) și în situl Natura 2000 Defileul Mureșului Superior (ROSPA0030);
 - proiectul amenajării hidroenergetice Răstolița afectează negativ starea ecologică a cel puțin 10 corpuri de apă, dintre care 8 vor fi deteriorate grav, încălcându-se printre altele principiul non deteriorării stabilit prin Directiva cadru privind apa (DCA);
 - impactul semnificativ al acestui proiect hidroenergetic este evidențiat atât în studii de specialitate, cât și în planurile de management ale parcurilor naționale (Călimani și Defileul Mureșului Superior) care se suprapun cu proiectul. De exemplu, în studiul de evaluare globală a impactului AHE Răstolița asupra mediului înconjurător, realizat de către Institutul de Studii și Proiectări Hidroenergetice (ISPH) și RENEL, în 1996, se menționează că impactul pe care AHE Răstolița îl va avea asupra ecosistemelor acvatice din perimetrul lucrării poate fi: reducerea biodiversității, distrugerea efectivelor unor populații, reducerea numărului de indivizi aparținând unor specii odată cu continuarea lucrărilor, pierderea conectivității (în general populațiile de pești nu sunt izolate, existând posibilitatea deplasării de-a lungul pâraielor, dar odată cu continuarea lucrărilor căile de migrare vor fi deteriorate) și reducerea debitelor;
 - referitor la lacul de acumulare, în studiul de impact din 1996 se preconizează că vor apărea următoarele schimbări asupra ecosistemelor acvatice: „pe sectorul aval de baraj până la prima confluență, ihtiofauna va dispărea sau în cel mai bun caz va fi slab reprezentată, deoarece debitul de servitute și eventualul debit provenit din diferența de bazin, nu va fi suficient pentru speciile caracteristice”. Prin urmare, se poate vedea clar faptul că prin continuarea acestui proiect vor avea de suferit populațiile speciilor de pești. Un efect negativ semnificativ va fi chiar asupra speciei Hucho hucho (lostrița), una dintre speciile pentru care a fost declarat situl Natura 2000 Călimani-Gurghiu (ROSCI0019), și care este

considerată la nivel global a fi periclitată după criteriile IUCN, iar la nivel național ca fiind critic periclitată după Cartea Roșie a Vertebratelor din România;

- studii mai recente, precum "Evaluarea ihtiofaunei sitului ROSCI0019 Călimani - Gurghiu" realizat în 2015, întăresc în detaliu și la nivelul mai multor specii amenințările cumulative aduse de acest proiect hidroenergetic: dispariția unor sectoare de râu, dispariția unor specii precum *Eudontomyzon danfordi* (chișcarul), *Hucho hucho* (lostrița), *Barbus (meridionalis) petenyi* (mreana vânătă), *Sabanejewia aurata balcanica* (câra) sau *Cottus gobio* (zglăvoaca), fragmentarea populațiilor, schimbarea/ dispariția habitatelor etc. în situl ROSCI0019 Călimani – Gurghiu;
- conform studiului din 2015, se preconizează faptul că albia râului va fi secătuită în aval de baraj în cazul funcționării barajului de pe Răstolița, iar populațiile speciilor de pești, cum ar fi *Cottus gobio*, *Barbus meridionalis*, *Eudontomyzon danfordi*, prezenți pe secțiunea dintre baraj și confluența râului Mureș, vor dispărea la fel ca și în cazul altor baraje care au trecut prin acest procedeu, de exemplu Barajul Vidraru din valea Argeșului;
- potrivit Planului de management al Parcului Național Călimani, acest proiect hidroenergetic va avea un efect semnificativ asupra tuturor speciilor de pești din situl ROSCI0019 Călimani - Gurghiu, în special asupra speciei *Hucho hucho*. Iar conform Planului de management al Parcului Natural Defileul Mureșului Superior și ariile protejate anexe, pe lângă deteriorarea habitatului de reproducere pentru lostriță, și implicit a populației lostriței din râul Răstolița, va fi afectat negativ și unul din cele mai valoroase habitate pentru amfibieni din Parcul Natural Defileul Mureșului Superior și ariile protejate anexe și se vor reduce suprafețele ocupate de arinișuri (Habitat 91EO*);
- aportul energetic potențial al proiectului este foarte mic, nejustificând sub nicio formă impactul de mediu produs, fiind preconizată o producție anuală de 117.5 GWh³ adică 0,2% din totalul de electricitate produsă în România la nivelul anului 2020;

³https://cdn.hidroelectrica.ro/cdn/aga/2020/Strategia_investigationala_HE.pdf

- un studiu realizat în 2011 de Universitatea Ovidius din Constanța⁴ pentru Administrația Parcului Național Defileul Jiului arată că „cel mai important factor de natură să ducă la modificări profunde în fauna parcului este reprezentat de construirea barajului din nordul defileului. În cazul dării în folosință a barajului, în condițiile persistenței secetei, capacitatea Jiului de a susține ecosisteme acvatice viabile în aval de baraj va dispărea. [...] Un impact major se va resimți și asupra altor specii de vertebrate de interes comunitar de pe teritoriul parcului: 1122 *Gobio uranoscopus* (Porcușor de vad); 1138 *Barbus meridionalis* (Mreana vânătă); 1146 *Sabanejewia aurata*; 1163 *Cottus gobio* (Zglăvoacă), specii de pești enumerate în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE și în anexele Legii 49/2011); 1361 *Lynx lynx* (râs) (specie inclusă în anexa II a Directivei Consiliului 92/43/CEE și în anexele Legii 49/2011); specii de mamifere ca *Cervus elaphus* (cerb roșu), *Capreolus capreolus* (căprioara), *Felis silvestris* (pisica sălbatică). Modificarea debitului Jiului și afluenților va avea efecte directe și asupra habitatelor din imediata vecinătate a albiei: 91E0* Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae; 3220 Vegetație herbacee de pe malurile râurilor montane; 3230 Vegetație lemnoasă cu *Myricaria germanica* de-a lungul râurilor montane; 3240 Vegetație lemnoasă cu *Salix eleagnos* de-a lungul râurilor montane.”
- proiectul ar avea o capacitate instalată de 65 MW și ar urma să producă 269 GWh anual, adică 0,47% din producția anuală de electricitate a României (de 56,2 TWh în 2020).
- indicatorii economici ai proiectului nu au fost actualizați în ultimii 20 de ani și nu reflectă efectele cauzate de schimbările climatice, precum scăderea debitului Jiului și perioadele de secetă îndelungată.

Președinte,
Bogdan SIMION

⁴<https://bankwatch.ro/wp-content/uploads/2022/02/Raport-Mamifere-Defileul-Jiului.pdf>